

YUSUF İLE ZÜLEYHA HİKÂYESİNİN EPİZOT VE MOTİF YAPISI

THE EPISODE AND MOTIF STRUCTURE OF THE STORY OF YUSUF AND ZULEYHA

Fatma UYSAL AKMAN

ORCID: 0000-0002-3123-2715

DOI: 10.5281/zenodo.8097630

ÖZET

Destandan modern hikâyeye geçiş aşamasında önemli bir işlevi yerine getiren halk hikâyeleri, aşk ve kahramanlık konularını işleyen anlatıların genel adıdır. Büyük ölçüde âşıklar veya meddahlar tarafından icra edilen halk hikâyesi geleneğimiz, yerli unsurların yanında Arap, İran, Hint gibi başka kültürlerin anlatı geleneklerinden de etkilenmiştir. Bu çalışmaya konu olan Yusuf ile Züleyha adlı halk hikâyesi, İran ve Arap edebiyatlarında pek çok şair ve yazara ilham kaynağı olduktan sonra örnekleri Türk edebiyatında da görülmeye başlanan anlatılardan biridir. Makalemizde ilk olarak halk hikâyesinin tanımı ve genel özellikleri verilmiş; ardından Yusuf ile Züleyha anlatısının Ergun Sav tarafından nakledilen varyantı üzerinde epizot ve motif incelemesi gerçekleştirilmiştir. Genel olarak bakıldığında, klasik halk hikâyelerinin epizot yapısı bu hikâyede de görülmektedir. Motif açısından da hayli zengin olan hikâyede toplam 7 motif öne çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk hikâyesi, Yusuf ile Züleyha, epizot yapısı, motif incelemesi.

ABSTRACT

Folk tales, which fulfill an important function in the transition from epic to modern story, are the general name of the narratives that deal with the subjects of love and heroism. Our folk tale tradition, which is largely performed by minstrels or meddahs, has been influenced by the narrative traditions of other cultures such as Arab, Iranian and Indian as well as native elements. The folk tale named Yusuf and Zuleyha, which is the subject of this study, is one of the narratives whose examples have started to be seen in Turkish literature after being a source of inspiration for many poets and writers in Iranian and Arabic literatures. In our article, firstly, the definition and general features of the folk tale are given; then, episode and motif analysis was carried out on the variant of Yusuf and Zuleyha narrated by Ergun Sav. In general, the episode structure of classical folk tales is also seen in this story. In the story, which is also very rich in terms of motifs, a total of 7 motifs came to the fore.

Keywords: Folk tale, Yusuf and Zuleyha, episode structure, motif analysis.

İlgili Yazar: Fatma UYSAL AKMAN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve
Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Karaman.
fakman3619@gmail.com

Başvuru Tarihi / Received: 12.05.2023
Kabul Tarihi / Accepted: 12.06.2023

1. Halk Hikâyesinin Tanımı ve Genel Özellikleri

Halk hikâyeleri; destan, masal, efsane ve fıkra gibi anlatmaya dayalı türlerden biridir. Nihat Sami Banarlı, Anadolu'ya destanlarla gelen halkın, bu yeni vatanın tarihî ve coğrafi hususiyetlerine göre destan türünün motiflerini kullanarak yeni bir anlatı türü olan halk hikâyesini oluşturduğunu belirtir. Bu değişimin etkisiyle önceleri "Dede Korkut" ve "Köroğlu" gibi destani özellikler taşıyan kahramanlık anlatıları vücuda gelmiş, devam eden süreçte geliştirilen hikâye geleneği çevresinde halk şairlerinin hayatları, şahsiyetleri ve şiirleri etrafında da yeni ve yaygın hikâyeler oluşmuştur (Banarlı, 1998: 728). Pertev Naili Boratav ise halk hikâyesini, eskiden destanların gördükleri vazifeleri üzerine almış yeni ve orijinal bir nev'in mahsulleri olarak tarif etmiştir (Oğuz vd., 2017: 280).

Nazım-nesir karışık bir yapı gösteren ve hacim bakımından uzun olmasıyla da diğer halk anlatılarından kolaylıkla ayrılabilen halk hikâyeleri, Türk halkının kültür değerlerini bünyesinde toplayan önemli türlerden biridir. XVI. yüzyıldan günümüze gelene kadar toplumun çeşitli kesimlerinin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Bazı araştırmacılar, Doğu Anadolu Bölgesi'nde "serküşte", Çukurova'da "bozlak" adı verilen hikâyeli türkülerini de halk hikâyeleri içerisinde ele almışlardır. Bunlara şiirsiz "kara hikâyeler" ile koçakların maceralarını konu alan metinleri de eklememiz gerekmektedir. (Sakaoğlu, 2018: 4)

Halk hikâyelerinin şekil özelliklerine odaklandığımızda ilk olarak nazım ve nesrin nasıl kullanıldığı dikkatimizi çeker. Halk hikâyelerinde tasvirler ile duygusal olarak düşük yoğunluktaki kısımlar "mensur" olarak anlatılır. Duygu yoğunluğunun arttığı yerler ile konuşmalar ise genellikle "şiirlerle" dile getirilir. Manzum parçalar büyük ölçüde hece vezniyle söylenir. Halk hikâyelerinin girişinde, masallardaki kadar olmasa bile, kalıplaşmış sözler de görülür. Hikâyelerin dili sözlü anlatılarda sade, anlaşılır olmasına karşılık, yazıya aktarılmış metinlerde daha ağırdır. Sözlü kaynakların dil özelliklerinde, anlatıldığı coğrafyanın ağız özellikleri öne çıkarken yazılı kaynaklarda dönemine uygun bir anlatım vardır. Halk hikâyelerinin giriş kısmına hikâyenin aslında olmayan parçalar eklenebilir. Bunlar bölgelere göre farklı adlar altında (selçuk, peşrov, sersuhane) söylene de işlevleri aynıdır. Yazma ve basma kaynaklardaki halk hikâyelerinin uzun olmasına karşılık, kaynak kişilerin anlattığı halk hikâyeleri daha kısadır. Halk hikâyelerinde kahramanların hareketleri, bir yere gidişleri, bir olaydan başka bir olaya geçişleri ve uzun zamanı kısaca ifade etme gibi olaylar kalıplaşmış sözlerle dile getirilir. (Sakaoğlu, 2018: 4-8)

Halk hikâyelerinin içerik özelliklerine baktığımızda ise ilk dikkatimizi çeken şey konusu olur. Halk hikâyelerinin konuları genellikle aşk ve kahramanlıktır. Bazen de iki konu birlikte işlenmiştir. Halk hikâyelerinde anlatılan olaylar gerçek ya da gerçeğe yakındır. Bazı olayların tarihle çok yakın ilişkisi

vardır. Hikâyeler gerçek olmanın yanında olağanüstülüklerle de süslenmiştir. Kahramanlar genellikle ailenin tek çocuğu olup olağanüstü bir şekilde dünyaya gelirler. Kahramanların en büyük yardımcısı, Hızır'dan sonra yol arkadaşı olan atıdır. Halk hikâyelerinde mekân, üzerinde yaşanan dünyadır. Bir kısmında göçer hayatın izleri görülebilmektedir. Hikâyeler genellikle mutlu sonla bitmektedir. Bununla beraber sonu kötü bitenler de vardır. (Oğuz vd., 2017: 284-285)

2. Yusuf ile Züleyha Hikâyesi ve Hikâyenin Varyantları

Türk, İran ve Arap edebiyatlarında pek çok kimse tarafından ele alınıp işlenen Yusuf ile Züleyha hikâyesi, *Tevrat'ta* 37-50. bablar arasında, *İncil'de* Resullerin İşleri Bab 7'de, *Kur'an-ı Kerim'de* ise Yusuf Suresi'nde anlatılmaktadır. *Kur'an-ı Kerim'de* ahsenü'l-kasas yani "hikâyelerin en güzeli" olarak vasıflandırılan Yusuf kıssası, günümüze değin dinî şekliyle okunmuş ve söylenmiştir. Yusuf hikâyesi dinî olması bakımından bütün Doğu ve Batı toplumları tarafından büyük ilgi görmüştür. (Ekiz, 2010: 11)

Hikâyelerin en güzeli sayılan Yusuf ile Züleyha hikâyesi ile ilgili birçok mesnevi yazılmıştır. Türk edebiyatında ilk Yusuf ile Züleyha mesnevisi, Ali tarafından 13. yüzyılda kaleme alınmıştır. Anadolu sahasında ilk Yusuf ile Züleyha mesnevisi ise Şeyyad Hamza'nın yazmış olduğu eserdir. Aruz vezniyle yazılmış, 1529 beyit tutarında bir mesnevidir. Eser, tıpkıbasım ve çeviri yazısıyla birlikte Dehri Dilçin tarafından yayımlanmıştır. Sule Fakih'in Yusuf ile Züleyha mesnevisi 4800 beyit uzunluğunda büyük bir eserdir. Erzurumlu Kadı Darir'in Kissa-ı Yusuf adında 2126 beyit uzunluğunda mesnevisi vardır. Hamdullah Hamdi de Yusuf u Züleyha mesnevisi yazmıştır. Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha mesnevisinin o zamana kadar yazılmışların en mükemmeli olduğu konusunda birçok tezkire yazarı aynı görüştedir. (Ekiz, 2010: 32)

Yusuf ile Züleyha hikâyesinin bugüne kadar ulaşılan varyantları şunlardır:

Yazma Varyant

Hikâyet-i Yusuf Zelfihâ başlıklı metin Milli Kütüphane'de 06 MK. Yz. A 3812/6 numarada kayıtlı bir yazmanın 126 a-160 b varakları arasında bulunmaktadır.

Taş Baskı Varyant

Yusuf ile Züleyha hikâyesinin iki taş baskı nüshası mevcuttur. Taş baskılardan biri *Taberi Tarih*'indeki Yusuf Kıssası bölümünde yer alır. Diğer taş baskı nüsha *Hazâ Kissa-i Yusuf Aleyhisselâm* isimli kitaptır. Eser 79 sayfadır.

Matbu Varyant

Süleyman Tevfik'in *Yusuf ile Züleyha* adlı kitabıdır.

Karakalpak Varyantı

Destan, Kısahan Hayrullah'tan 1822'de derlenen bir yazmada mevcuttur. 1986'da *Karakalpak Folkloru Serisi*'nin 16. cildinde yayımlanmıştır.

Kazak Varyantı

Jüsipbek Şayhulislamulı'nın Hicri 1315 (Miladi 1897)'de yazıya geçirdiği *Cüsip-Zilyha* destanı 1918'de Ortalık Matbaası'nda Ş. Husayinov ve ortakları tarafından basılmıştır.

Uygur Varyantı

Yusup-Züleyha destanı Alimcan İneyet tarafından Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Metnin sonunda şu not yer almaktadır: "Bu halk destanı Aksulu Kâtip Hacı Talib'in oğlu, Molla Muhammed'in torunu Abdürrahman'ın elyazması esas alınarak neşre hazırlanmıştır."

Türkmen Varyantı

Andalip, konusunu halk kültüründen aldığı destanını çağdaşlarının istekleri doğrultusunda 18. yüzyılda kaleme almıştır.

Behçet Mahir Anlatması

"Yusuf ile Züleyha" başlıklı metin *Meddah Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri II* isimli kitapta yayımlanmıştır (Daşdemir, 2012: 108-124)

3. Yusuf ile Züleyha Hikâyesinin Olay Örgüsü

Eski devirlerde Magrip ülkesinin Taymus adında bir beyi vardır. Bu beyin de Züleyha adında güzeller güzeli bir kızı vardır. Züleyha'nın güzelliği dillere destandır. Düşmanları bile Züleyha ile evlenebilmek için Taymus'la barışır. Zamanla Taymus kızında bir değişiklik olduğunu anlar. Güzeli yüzü solar, yemeden içmeden kesilir. Kızındaki değişikliğe üzülen Taymus, sebebini öğrenmek için kızına ısrar eder. Züleyha utana sıkıla babasına gördüğü rüyayı anlatır ve rüyasında gördüğü saraydan ve genç adamdan bahseder. Rüyasında gördüğü bu genç adama âşık olduğunu söyler. Taymus, Züleyha'nın rüyasında gördüğü sarayı buldurur. Sarayın sahibi zengin bir Mısırlı olan Kutayfer'dir. Kutayfer'e Züleyha'nın rüyası anlatılır. Kutayfer'in Züleyha'yı istemesi söylenir. Kutayfer, Züleyha'yı ister. Züleyha sarayı görünce rüyasında gördüğü saray olduğunu hemen anlar. Ama Kutayfer'i görünce rüyasında gördüğü gencin o olmadığını da fark eder. Ne var ki artık verilmiş sözden dönülmezdi. Züleyha ile Kutayfer'in düğünü olur. Züleyha rüyasında gördüğü gencin gerçekte olmadığını, bir rüyaya âşık olduğunu düşünür.

Bir gün Kutayfer'e bir köle getirirler. Bu köle Yusuf'tur. Züleyha, Yusuf'u görünce hemen tanır; onu rüyasında gezdiren genç budur. Yusuf kısa sürede her işi öğrenip Kutayfer'in güvenini kazanır.

Yusuf, Züleyha ve Kutayfer'e kardeşlerinin kendisini babasından kıskanıp kuyuya attıklarından, kervanın onu bulup köle olarak sattığından bahseder.

Züleyha bir gün Yusuf'a rüyasından ve ona olan ilgisinden söz açar. Yusuf, Züleyha'ya efendimin hanımısınız diyerek tepki gösterir. Bunun üzerine Yusuf, Züleyha'nın iftirası sonucu zindana atılır. Zindanda Yusuf'un rüya yorumlama yeteneği duyulur. Firavun bir gece bir rüya görür, kimse Firavun'un rüyasını yorumlayamaz. Firavun'a Yusuf'tan bahsederler. Firavun rüyasının yorumu için Yusuf'u getirtir. Yusuf, Firavun'un rüyasını yorumlar. Firavun'a Mısır'da yedi yıl bolluk olacak, sonra yedi yıl kıtlık olacak der; çare olaraksa bolluk yıllarında fazla buğdayı biriktirmelerini söyler. Firavun, Yusuf'u zindandan çıkartır, ürünlerin fazlasını saklama işini ona verir. Firavun artık bütün işlerde Yusuf'a güveniyordur.

Hayli bir zaman sonra Züleyha, Firavun'un sarayına Yusuf'u görmek için gelir. Züleyha'yı gören Yusuf, Kutayfer'i sorar. Züleyha, Kutayfer'in öldüğünü söyler. Kutayfer'in öldüğünü öğrenen Yusuf, Züleyha ile evlenir. (Sav, 1998: 56-64)

4. Yusuf ile Züleyha Hikâyesinin Epizot Yapısı

4.1. Kahramanın Doğumu ve Ailesi

Yusuf, Kenan ilinde Yakup'un ikinci eşinden olan oğludur. On bir kardeşin en küçüğü olan Yusuf'a babasının düşkünlüğü sebebiyle diğer kardeşleri kıskançlık içindedir. Kardeşleri Yusuf'un gördüğü rüyayı öğrendikten sonra onu daha çok kıskanıp onu öldürmeyi düşünürler. Hikâyede, Allah güzelliği erkeklerde Yusuf'a, kadınlarda ise Züleyha'ya vermiştir denilerek kahramanların olağanüstü bir güzelliğe sahip oldukları da belirtilmiştir.

4.2. Kahramanın Yetiştirilmesi ve Tahsili

Yusuf'un yetişmesinde babası Yakup'un etkisi büyüktür. Yakup, çok sevdiği oğlu Yusuf'un adeta üzerine titrer; onu küçük yaştan itibaren doğruluk ve iffetle yetiştirmeye özen gösterir. Ancak babası Yakup'un Yusuf'a olan düşkünlüğü nedeniyle Yusuf'u kıskanan ağabeyleri, Yusuf'un gördüğü rüyadan sonra kıskançlıkları daha da artarak bir hileyle onu babasından uzaklaştırırlar. Babasından ayrılan Yusuf'un eğitimi de yarım kalır. Yusuf'un düzenli tahsil gördüğü hakkında hikâyede herhangi bir bilgi yoktur.

4.3. Kahramanın Âşık Olması

Yusuf'un Züleyha'ya âşık olması, gurbete çıkmasından sonra olur. Yusuf'un bir kervan

tarafından Mısır'a satılmasından sonra Yusuf ile Züleyha birbirlerini görürler. Fakat Züleyha Yusuf'u bu karşılaşmadan çok daha önce gördüğü rüyadan beri sevmektedir. Hatta rüyasında görüp âşık olduğu kişi sanıp Kutayfer ile evlenmiştir. Züleyha rüyasında gördüğü kişinin gerçekte hiç yaşamadığını, onun bir hayal olduğunu düşünmeye bile başlar. Birbirlerini sarayda ilk kez gördükten sonra Züleyha'nın aşkı giderek alevlense de Yusuf'tan aşkına karşılık alamaz. Karşılıklı aşk, hikâyenin sonunda Kutayfer'in ölmesi ve Züleyha'nın Müslüman olmasından sonra gerçekleşir.

4.4. Kahramanın Sevgili ile Karşılığı

Kardeşleri tarafından kuyuya atılan Yusuf'un bir kervan tarafından kuyudan çıkarılarak Mısır'a köle olarak Züleyha'nın eşine satılmasıyla Yusuf, Züleyha ile karşılaşır. Ancak Züleyha bu karşılaşmadan çok daha önce, hatta eşiyile evlenmeden önce gördüğü rüyadan beri Yusuf'u sevmektedir; lakin Yusuf'un bundan haberi yoktur. Züleyha ona meyletse de Yusuf hiçbir zaman karşılık vermez. Yusuf ile Züleyha ancak hikâyenin sonunda meşru bir şekilde evlendikten sonra kavuşurlar.

4.5. Kahramanın Gurbete Çıkması

Yusuf ile Züleyha hikâyesinde görülen gurbete çıkma hadisesi, halk hikâyelerinde çoğunlukla görülen gurbete çıkma epizotundan farklıdır. Diğer halk hikâyelerinde görülen sevgiliyle olan münasebeti sonrasında karşılaştığı engeller sonucu zorunlu olarak gurbete çıkma olayı burada farklıdır. Yusuf ile Züleyha hikâyesinde Yusuf, daha on iki yaşlarındayken abilerinin onu babalarından kıskanıp bir kuyuya atmalarından sonra bir kervan tarafından bulunur ve Mısır'a köle olarak satılır. Böylece onun için gurbet hayatı başlamış olur.

4.6. Kahramanın Memleketine Dönüşü

Yusuf köle olarak satıldığı Mısır'a sultan olur. Züleyha ile evlendikten sonra bir daha Kenan iline dönmez, Mısır'da yaşamaya devam eder.

4.7. Sonuç Epizotu

Yusuf'a ulaşmak için her şeyi yapan Züleyha, putunu kırıp Müslüman olduktan sonra Yusuf'a kavuşabilir. Çektiği acılar sonrası çirkinleşen Züleyha, Yusuf'un duası sonunda yeniden güzelleşir. Yusuf ile Züleyha evlenirler. Yusuf, memleketine dönmeyip Mısır'da yaşamaya devam eder.

5. Yusuf ile Züleyha Hikâyesinde Bulunan Belli Başlı Motifler

Olağanüstü Güzellikte Kadın ve Erkek Motifi: Halk hikâyelerinde genellikle âşık olunan kadın veya erkek olağanüstü güzelliğe sahiptir. Hikâyemizde de Yusuf ile Züleyha olağanüstü güzellikte tasvir edilmiştir. Allah güzelliği erkeklerde Yusuf'a, kadınlarda ise Züleyha'ya vermiştir.

Rüya Motifi: İnsanlık tarihi boyunca geleceğin habercisi olarak düşünülen, bazen korkulan bazen hayranlık duyulan rüyalar edebî eserlere de yansımıştır. Hikâyede Züleyha, Yusuf'u ilk olarak rüyasında görür ve ona âşık olur. Diğer taraftan Yusuf, çok iyi bir rüya tabircisidir. Firavun'un rüyasını tabir ederek onu uyarır ve halkı kıtlıktan korur.

İftira Motifi: Züleyha, Yusuf kendisine karşılık vermeyince ona iftira atar. Bunun üzerine Yusuf zindana düşer.

Şans ve Kaderin Değişmesi Motifi: Köle olarak satılan Yusuf, sonunda padişah olur.

İlk Görüşte Âşık Olma Motifi: İlk görüşte âşık olma motifi, Türk halk hikâyelerinde yaygın olarak görülmektedir. Züleyha, Yusuf'u görür görmez ona âşık olur.

Dua Motifi: Dua motifi İslamiyet sonrası halk hikâyelerinin vazgeçilmez bir unsurudur. Halk hikâyelerinde dua motifi daha çok kahramanların başı sıkıştığında görülür. Züleyha, Yusuf'un kendisini alması için dua eder. Ayrıca Züleyha, Yusuf'un duası sonucu yeniden eski güzelliğine kavuşur.

Formülistik Sayı Motifi: Halk anlatmalarında belirli sayılar kalıp olarak kullanılmıştır. Hatta bu sayılar zaman zaman kutsiyet kazanmıştır. Hikâyede özellikle üç ve kırk sayıları görülür: Kral seçimi için üç defa kuş uçurulur; Yusuf'un kardeşleri üç defa Mısır'a buğday almaya giderler; Yusuf kırk gün babasını ağırlar.

6. Sonuç

Anlatmaya dayalı türler içinde önemli bir yere sahip olan Türk halk hikâyeleri, yerli unsurların yanında Arap, İran, Hint gibi farklı kültürlerle ait unsurlardan da beslenmiştir. Böylece örneğine pek çok ülkenin edebiyatında benzer şekilde rastlanan hikâyeler ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri, Yusuf ile Züleyha etrafında oluşan hikâyedir. Züleyha'nın umarsız aşkı, Yusuf'un iffetini koruması ve bu uğurda zindanlara düşmesi, sonunda kocası ölen Züleyha'nın Müslüman olarak Yusuf'la evlenmesi Anadolu halkı tarafından büyük bir beğeniyle okunmuş, dinlenmiştir. Bu çalışmada Yusuf ile Züleyha hikâyesinin Ergun Sav tarafından nakledilen varyantı esas alınmış; söz konusu anlatı epizot yapısı ve motifleri özelinde incelemeye tabi tutulmuştur.

Hikâyenin epizot yapısı, klasik halk hikâyeleriyle paralellik göstermektedir. "Kahramanın

doğumu ve ailesi, kahramanın yetişmesi ve tahsili, kahramanın âşık olması, kahramanın sevgili ile karşılaşması, kahramanın gurbete çıkması, kahramanın memleketine dönüşü ve sonuç” başlıkları için hikâyeden örnekler bulmak mümkün olmuştur. Bu epizot yapısı, genel hikâyeye kalıbına uygundur. Yusuf ile Züleyha hikâyesine motifler özelinde bakıldığında 7 motifin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar “olağanüstü güzellikte kadın ve erkek motifi, rüya motifi, iftira motifi, şans ve kaderin değişmesi motifi, ilk görüşte âşık olma motifi, dua motifi, formülistik sayı motifi” olarak sayılabilir.

KAYNAKÇA

- Banarlı, N.S. (1998). *Resimli Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Daşdemir, Ö. (2012). *Halk hikâyesi olarak Yusuf ile Züleyha*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ekiz, M. (2010). *Yusuf ile Züleyha kıssasının divan şiirine yansımaları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Oğuz, M.Ö., Ekici, M., Aça, M., Düzgün, D., Akarınar, R.B., Arslan, M., Yılmaz, A.M., Ögüt Eker, G., Özkan, T. (2017). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2018). *Halk hikâyeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sav, E. (1998). *Halk hikâyeleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.